

УХВАЛА ДРУГОГО СЕНАТУ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Богуслаєва В'ячеслава Олександровича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини другої статті 1 Закону України „Про санкції“

К и ї в
23 грудня 2024 року
№ 99-у(II)/2024

Справа № 3-176/2024(358/24)

Другий сенат Конституційного Суду України у складі:

Мойсик Володимир Романович (голова засідання),
Городовенко Віктор Валентинович,
Лемак Василь Васильович,
Первомайський Олег Олексійович,
Різник Сергій Васильович (доповідач),
Юровська Галина Валентинівна,

розглянув на засіданні питання щодо відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Богуслаєва В'ячеслава Олександровича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини другої статті 1 Закону України „Про санкції“ від 14 серпня 2014 року № 1644–VII (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 40, ст. 2018) зі змінами.

Заслухавши суддю-доповідача Різника С.В. та дослідивши матеріали справи, Другий сенат Конституційного Суду України

у с т а н о в и в:

1. Богуслаєв В'ячеслав Олександрович як суб'єкт права на конституційну скаргу звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням (вх. № 18/358

від 30 вересня 2024 року) визнати такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною), частину другу статті 1 Закону України „Про санкції“ від 14 серпня 2014 року № 1644–VII зі змінами (далі – Закон), відповідно до якої „санкції можуть застосовуватися з боку України по відношенню до іноземної держави, іноземної юридичної особи, юридичної особи, яка знаходиться під контролем іноземної юридичної особи чи фізичної особи-нерезидента, іноземців, осіб без громадянства, а також суб’єктів, які здійснюють терористичну діяльність, а санкції у виді позбавлення державних нагород – проти будь-яких нагороджених осіб, зазначених у частині четвертій статті 3 цього Закону“.

Богуслаєв В.О. вважає, що частина друга статті 1 Закону не відповідає статті 4, частині першій статті 62 Конституції України, і що застосування до нього цього припису Закону порушило його право на мирне володіння майном, гарантоване статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року.

Суб’єкт права на конституційну скаргу зазначає, що застосування до нього оскаржуваного припису Закону попри те, що він є громадянином України, порушує його права, оскільки він не може бути суб’єктом застосування санкцій „в силу прямої норми закону (ч. 2 ст. 1)“, а також твердить, що „та обставина, що ВАКС (в тому числі Апеляційною палатою) була застосована до Скаржника санкція стягнення – свідчить про пряме нехтування судом нормами законодавства України, а також про те, що недосконалість формулювання ч. 2 ст. 1 Закону про санкції призводить до настання негативних наслідків для громадян України. Якби норма ч. 2 ст. 1 Закону про санкції відповідала б вимогами ст. 4 та ч. 1 ст. 62 Конституції України – таких порушень прав окремої особи не відбувалося б, а тому існують всі підстави для визнання ч. 2 ст. 1 Закону про санкції неконституційною (такою, що не відповідає Конституції України)“.

Обґрунтовуючи твердження щодо неконституційності частини другої статті 1 Закону, Богуслаєв В.О. цитує приписи Конституції України, рішення Конституційного Суду України, Європейського суду з прав людини, приписи

Закону та інших законодавчих актів, посилається на практику судів системи судоустрою, а також на судові рішення в його справі.

2. Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї документів і матеріалів впливає таке.

2.1. Рада національної безпеки і оборони України рішенням „Про застосування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)“ від 1 квітня 2023 року, яке введено в дію Указом Президента України від 1 квітня 2023 року № 191/2023, застосувала до Богуслаєва В.О., громадянина Російської Федерації та громадянина України, санкцію у виді блокування активів.

Міністерство юстиції України 22 січня 2024 року звернулось до Вищого антикорупційного суду з адміністративним позовом до Богуслаєва В.О. про застосування санкції, визначеної пунктом 1¹ частини першої статті 4 Закону, та стягнення активів у дохід держави.

Вищий антикорупційний суд рішенням від 18 квітня 2024 року адміністративний позов Міністерства юстиції України до Богуслаєва В.О. задовольнив частково: застосував санкцію, визначену пунктом 1¹ частини першої статті 4 Закону, та стягнув у дохід держави майно, яке безпосередньо належить Богуслаєву В.О., відмовив у стягненні в дохід держави майна, яким Богуслаєв В.О. володіє опосередковано.

2.2. Апеляційна палата Вищого антикорупційного суду постановою від 25 червня 2024 року рішення Вищого антикорупційного суду від 18 квітня 2024 року залишила без зміни, а апеляційну скаргу Богуслаєва В.О. – без задоволення. Зазначена постанова є остаточним судовим рішенням у справі суб'єкта права на конституційну скаргу.

3. Другий сенат Конституційного Суду України, розв'язуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з ухваленням

неодностайно Третьою колегією суддів Другого сенату Конституційного Суду України Ухвали від 12 грудня 2024 року № 231-3(II)/2024 про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“, виходить із такого.

3.1. У справі Богуслаєва В.О. Вищий антикорупційний суд як суд першої інстанції, задовольняючи частково позов Міністерства юстиції України, зазначив у рішенні від 18 квітня 2024 року, що „відповідно до частини 2 статті 1 Закону, санкції можуть застосовуватися з боку України по відношенню до іноземної держави, іноземної юридичної особи, юридичної особи, яка знаходиться під контролем іноземної юридичної особи чи фізичної особи-нерезидента, іноземців, осіб без громадянства, а також суб'єктів, які здійснюють терористичну діяльність.

З матеріалів справи випливає, що Богуслаєв В.О. крім українського громадянства має громадянство Російської Федерації <...>. З листа Офісу Президента України від 09 січня 2024 року <...> вбачається, що Богуслаєв В.О. просив включити його в список на обмін військовополоненими. У своїй заяві вказував, що є громадянином Російської Федерації. З наведеного суд робить висновок, що з 2000 року та станом на час постановлення цього рішення Богуслаєв В.О. є громадянином Російської Федерації, добровільно продовжує мати стійкий правовий зв'язок із РФ, притаманний її громадянину, отже у розумінні ч. 2 ст. 1 Закону є фізичною особою-нерезидентом до якого може бути застосована Санкція“.

Отже, суд першої інстанції в своєму рішенні оскаржуваний Богуслаєвим В.О. припис Закону застосував.

3.2. Другий сенат Конституційного Суду України зазначає, що в остаточному судовому рішенні у справі Богуслаєва В.О. – постанові Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду від 25 червня 2024 року, якою рішення

суду першої інстанції залишено без зміни, – немає посилання на частину другу статті 1 Закону.

Конституційний Суд України раніше вказував, що відсутність безпосереднього посилання в остаточному судовому рішенні на оскаржуваний припис Закону не є достатнім свідченням його незастосування.

Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України в Ухвалі від 14 січня 2021 року № 6-2(II)/2021 зазначила, що „аналіз остаточного судового рішення у справі Заявника – ухвали Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду від 10 вересня 2020 року – свідчить, що суд касаційної інстанції формально не зазначив у своєму рішенні припис частини третьої статті 309 Кодексу. Водночас Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду погодився з висновками Чернівецького апеляційного суду, викладеними в ухвалі від 28 серпня 2020 року, та вказав, зокрема, що суд апеляційної інстанції дійшов правильного висновку про те, що ухвала Кіцманського районного суду Чернівецької області від 14 серпня 2020 року, якою до Заявника застосовано запобіжний захід у вигляді особистого зобов'язання, не підлягає окремому оскарженню в апеляційному порядку. З огляду на те, що зазначений висновок суд апеляційної інстанції зробив на підставі приписів статті 309 Кодексу, Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України розглядає оспорюваний припис Кодексу як такий, що його застосовано в остаточному судовому рішенні у справі Заявника“ (підпункт 3.1 пункту 3 мотивувальної частини).

У справі Богуслаєва В.О. Апеляційна палата Вищого антикорупційного суду, оцінюючи доводи його апеляційної скарги та аргументи рішення суду першої інстанції щодо застосування санкцій, визначених Законом, зазначила: «Доводи про те, що санкції не можуть застосовуватися до громадян України, колегія суддів також відхиляє. Відповідно до ст.ст. 3, 4, 5, 5-1 Закону України „Про санкції“ стягнення активів в дохід держави застосовується до фізичних осіб незалежно від їх громадянства. Посилання в оскаржуваному рішенні на те, що

Богуслаєв В.О. є громадянином Російської Федерації, колегія суддів вважає некоректним. Суд не вирішував питання громадянства відповідача. Звертаючись до суду, позивач зазначив, що Богуслаєв В.О. є громадянином України. Відомостей про те, що українське громадянство відповідача припинено, матеріали справи не містять. Питання про те, громадянином якої країни особа себе вважає, наявність у неї паспортів інших країн, звернення до них з проханням надати допомогу чи обміняти, не є зміною громадянства. Однак це не вплинуло на рішення у справі по суті, оскільки, як раніше колегія суддів відзначала, санкція у вигляді стягнення в дохід держави майна фізичної особи застосовується незалежно від її громадянства при вчиненні такою особою підсанкційних дій».

Отже, попри те, що Апеляційна палата Вищого антикорупційного суду рішення Вищого антикорупційного суду залишила без зміни, частину другу статті 1 Закону вона не застосувала, з висновками суду першої інстанції в цій частині не погодилась, зазначивши, що можливість застосування до Богуслаєва В.О. санкції, визначеної Законом, ґрунтується не на приписах частини другої статті 1 Закону, а на статтях 3, 4, 5, 5¹ Закону.

3.3. З огляду на зазначене Другий сенат Конституційного Суду України дійшов висновку, що Богуслаєв В.О. не дотримав вимог частини першої статті 55, абзацу першого частини першої статті 56 Закону України „Про Конституційний Суд України“, що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 4 статті 62 цього закону – неприйнятність конституційної скарги.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 36, 55, 56, 62, 67, 77, 83, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 45, § 54 Регламенту Конституційного Суду України Другий сенат Конституційного Суду України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Богуслаєва В'ячеслава Олександровича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини другої статті 1 Закону України „Про санкції“ від 14 серпня 2014 року № 1644–VII зі змінами на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

2. Ухвала Другого сенату Конституційного Суду України є остаточною.

